

JÄRFÄLLA KOMMUN

Programstruktur och lokalan- passning på Mälargymnasiet

Monika Fröberg, Rektor
Annika Ramsell, Utbildnings- och arbetsmarknadsdirektör
Karin Mannström, Förvaltningsekonom

Dnr: 2015/12

Innehåll

SAMMANFATTNING	2
1. BAKGRUND	2
2. SYFTE.....	2
3. METOD.....	2
4. REDOVISNING AV FÖRSLAG TILL EN HÅLLBAR ORGANISATION PÅ MÄLARGYMNASIET	3
4.1. Hållbara program, långsiktigt.....	3
4.1.1. Barn- och fritidsprogrammet	3
4.1.2. Ekonomiprogrammet.....	3
4.1.3. Estetiska programmet, inriktning musik	3
4.1.4. Estetiska programmet, inriktning bild och form	4
4.1.5. Handels- och administrationsprogrammet.....	4
4.1.6. Hotell- och turismprogrammet	4
4.1.7. Introduktionsprogrammen	4
4.1.8. Restaurang- och livsmedelsprogrammet	6
4.1.9. Samhällsvetenskapsprogrammet	6
4.1.10. Särskolans nationella program Estetiska verksamheter	6
4.1.11. Särskolans individuella program	7
4.2. Lokalbehov	7
4.2.1. K-huset	7
4.2.2. X-huset	7
4.2.3. H-huset	8
4.2.4. LAM-huset	8
4.2.5. Gemensamma ytor.....	8
5. SLUTSATSER OCH FÖRSLAG	9

SAMMANFATTNING

1. BAKGRUND

Kompetensförvaltningen och Mälargymnasiets rektor har fått i uppdrag av nämndens ordförande att utreda Mälargymnasiets förutsättningar att bedriva verksamhet med en ekonomi i balans. I utredningen ska det framgå vilka program som har tillräckliga elevvolymerna för att täcka kostnader liksom kostnader för faktiska lokalbehov för dessa program.

Kompetensnämnden har tidigare under hösten 2014 och våren 2015 tagit del av tre rapporter som beskriver och analyserar situationen på Mälargymnasiet.

Tidigare rapporter har redovisat de demografiska prognoserna för Riket och Stockholmsregionen. Mälargymnasiets elevvolymerna, programstrukturer och det svåra ekonomiska läget som enheten befinner sig i har också beskrivits. Rapporterna har också visat på orsaker och verkan på kort och lång sikt. Dessa rapporter samt Storstockholms rapport (KSL) om gymnasierregionen, ligger till grund för denna rapport och förslag till beslut.

De kraftigt vikande elevvolymerna inom yrkeprogrammen på Mälargymnasiet följer trenden i riket. Detta är ett nationellt problem som utreds och som förhoppningsvis leder till att stärka yrkesprogrammen. Vår bedömning är att detta inte ger genomslagskraft under de närmaste åren.

Under hösten 2015 kommer Kompetensnämnden att göra en utredning av Järfälla gymnasieskolors programutbud samt lokalisering i Barkarby College och Jakobsberg. Mälargymnasiet kommer naturligtvis att beröras av den utredningen. Det är dock angeläget att redan nu fatta beslut om Mälargymnasiets programutbud för de närmaste åren för att säkerställa en stabil verksamhet som kan leda till en ekonomi i balans.

2. SYFTE

Syftet med rapporten är att utreda Mälargymnasiets programutbud och lokalbehov för att uppnå en ekonomi i balans. Rapporten ska också vara ett underlag för nämnden att fatta beslut om programutbud på Mälargymnasiet under de närmaste åren.

3. METOD

Beräkningar har gjorts av lokalbehov för respektive program, beräkningar av personalbehov för respektive program, samläsningsmöjligheter för elever inom olika program, totala prognostiserade elevvolymerna och intäkter samt uppskattade kostnader per program.

4. REDOVISNING AV FÖRSLAG TILL EN HÅLLBAR ORGANISATION PÅ MÄLARGYMNASIET

4.1. Hållbara program, långsiktigt

Elevvolymerna inom samtliga program har minskat över tid och följer den demografiska kurvan för storstadsregioner i riket. För yrkes- och estetiska programmen är situationen särskilt kritisk. KSL:s rapport om Gymnasiebehovet och trender 2015 visar att elevernas rörlighet har ökat och att allt fler elever söker gymnasieskola i en annan kommun. Idag är 48 procent av Mälargymnasiets elever på nationella program från andra kommuner i regionen. Av den anledningen har inte beslutsunderlag i denna rapport fattats på grunder om programmen finns i närområdet. Bedömningen av vilka program som har goda möjligheter att vara stabila inom de närmaste åren gällande elevvolymerna har gjorts mot bakgrund av söktrender, antal intagna elever under de senaste åren, faktiska lokalbehov och kostnader inom respektive program. Förslagen syftar sammanstaget till att få en verksamhet med hög kvalitet och en ekonomi i balans.

4.1.1. Barn- och fritidsprogrammet

Utifrån tidigare analyser finns det inte elevunderlag för att bedriva utbildningen trots att det här är det yrkesprogram som enheten har haft flest sökande till. Inför starten höstterminen 2015 valde enheten att inte starta programmet och sju sökande överfördes till Didaktus skolor. Barn- och fritidsprogrammet är det yrkesprogram som har lägst programpeng. För att kunna ha en ekonomisk bärighet måste en klass bestå av ca 25 elever för att säkerställa kostnader för varje enskild elevs individuella val och möjlighet att läsa in högskolebehörighet. Eftersom det inte är möjligt att bedriva programmet på grund av svaga söksiffror är förslaget att inget intag sker till läsåret 2016/2017 och eventuellt nästkommande år.

4.1.2. Ekonomiprogrammet

Ekonomiprogrammet har full klass. KSL: rapport om Gymnasiebehovet och trender 2015 visar också att programmet har ökat i popularitet inom regionen. Till skolstart läsåret 2015/2016 finns flera elever på reservlistan och i årskurs två har enheten tagit emot elever som har varit inskrivna i andra skolor i regionen men önskat byta till Mälargymnasiets program. Programmet bedöms ha goda möjligheter att fortsätta bedrivas och utvecklas.

4.1.3. Estetiska programmet, inriktning musik

Utifrån tidigare analyser finns det inte elevunderlag för att bedriva inriktningen. Programinriktningen musik är starkt konkurrensutsatt av väletablerade friskolor i regionen. Mälargymnasiets har välanpassade lokaler för inriktningen och det borde finnas goda förutsättningar inför framtiden att skapa ett attraktivt program i Järfälla kommun för denna inriktning. I dagsläget finns det inte elevunderlag för att fortsätta driva utbildningen. Eftersom det inte är möjligt att driva programinriktningen med de

svaga söksiffrorna, är förslaget att inget intag sker till läsåret 2016/2017 och eventuellt nästkommande år.

4.1.4. Estetiska programmet, inriktning bild och form

Utifrån tidigare analyser finns det inte elevunderlag för att bedriva inriktningen. Det finns långt framskridna planer om en ny riksrekryterande grafisk design & illustrationsutbildning inom inriktningen. Enheten kommer att ansöka om en sådan i januari 2016 och Skolverket fattar beslut senast i september samma år. Utbildningen kan sökas av elever tidigast till läsåret 2017/2018. Förslag till beslut är att befintlig programinriktning drivs vidare fram till beslut. En ny bedömning och beslut i nämnden bör ske efter beslut från Skolverket om avslag eller beviljande.

4.1.5. Handels- och administrationsprogrammet

Utifrån tidigare analyser finns det inte elevunderlag för att bedriva utbildningen. Inför starten hösten 2015 stoppade enheten intaget på grund av för få sökande. Det borde finnas goda förutsättningar för programmet med anledning av det geografiska läget till handelsplatsen och Mälargymnasiets fina utmärkelser för entreprenörskap. Trots detta är antalet elever som söker till programmet för få. Eftersom det inte är möjligt att bedriva programmet på grund av svaga söksiffror är förslaget att inget intag sker till läsåret 2016/2017 och eventuellt nästkommande år.

4.1.6. Hotell- och turismprogrammet

Utifrån tidigare analyser finns det inte elevunderlag för att bedriva utbildningen. Inget intag har gjorts under de senaste två åren och programmet är ett av de yrkesprogram som har lägst antal sökande i hela riket. Förvaltningens förslag är att programmet läggs ner.

4.1.7. Introduktionsprogrammen

Individuellt alternativ

Efterfrågan av platser har minskat drastiskt på Mälargymnasiet under de senaste två åren och antal elever har minskat med ca 75 procent under samma period. Under vårterminen 2015 fanns i genomsnitt 18 elever inskrivna varav hälften är ungdomar från andra kommuner.

Många obehöriga Järfällaungdomar med komplex problematik gör aktiva val till specialnischade Individuella alternativ-utbildningar i regionen. Järfällaungdomarna söker till Jan Fridegårdsgymnasiets Kämpeenhet för ungdomar med diagnoser inom autismspektrat, liksom till Magelungens hemmasittarprogram, ESS-gymnasiets olika specialiserade enheter, olika behandlingsskolor samt Häggviks gymnasiums Individuella alternativ för autistiska ungdomar med flerfunktionshinder, som enligt tidigare skollag skulle haft behörighet till gymnasiesärskolan. Kompetensförvaltningens erfarenheter från dessa placeringar är mycket goda då undervisningen individanpassas och eleven erhåller ett omfattande stöd av multikompetenta team, för att utvecklas efter egen förmåga. Uppföljningen av dessa elever är oftast tät eftersom det krävs såväl nätverk som möten kring samordnade individuella planer tillsammans med

andra inblandade instanser som socialtjänst och habilitering, samt vägledning såväl till gymnasiet som vidare i livet.

Om Mälargymnasiet ska driva ett individuellt alternativ behöver enheten nischa sig mot speciella målgrupper. Verksamheten behöver utveckla ett koncept med tydlig inriktning som möter målgruppens behov och inventera vilka resurser enheten har gällande kompetens och lokaler. I dagsläget finns hög kompetens inom flera områden. Förvaltningens och rektors bedömning är att det finns goda förutsättningar att hitta inriktningar och nischer inom det individuella alternativet på Mälargymnasiet. Verksamheten behöver dock tid för att organisera för en sådan verksamhet. Förvaltningens förslag är att inget intag sker till läsåret 2016/2017 samt att Mälargymnasiet får i uppdrag att se över olika möjligheter att utveckla programmet under nästkommande år.

Preparandutbildning

Utbildningen ska ge elever behörighet till yrkes- eller högskoleförberedande program och är anpassad för studiemotiverade elever som snabbt vill bli behöriga. Utbildningen pågår högst ett år. Under förra året hade Järfälla kommun 23 elever inskrivna på Preparandutbildningen och av dem gick 15 elever på Mälargymnasiet. Vid en jämförelse mellan elever vid Mälargymnasiet och externt placerade elever under detta läsår visar statistiken att det gått bättre för de externt placerade preparandeleverna.

Mälargymnasiet har att organisera för 12 grundskoleämnena för att säkerställa att eleven uppnår grundskolebehörighet vilket motsvarar ca 1,3 lärartjänster per år. Till läsåret 15/16 har sju elever antagits till programmet, varav en går om. Till samma läsår har två Järfällaelever sökt Preparandutbildning utanför kommunen. Det är glädjande att de flesta inom denna målgrupp väljer att läsa på Mälargymnasiet istället för att välja utbildning hos annan anordnare. Elevvolymerna är för små för att enheten ska kunna bedriva kostnadseffektiv kvalitativ utbildning för eleverna och för att klara en ekonomi i balans. Om enheten fortsättningsvis ska ta emot elever till Preparandutbildningen måste ersättning baseras på grupp oavsett antal antagna eller eventuella elevbortfall under pågående läsår för att säkerställa kostnadstäckning. Då flera kommuner inte tillåter elever att läsa preparandutbildning i annan kommun är förutsättningarna att öka elevvolymerna på Mälargymnasiet utifrån sökande obefintlig. Ersättning på gruppnivå är därför en förutsättning för att programmet ska kunna fortsätta drivas. Förslag till beslut är att ersättning utgår för att täcka kostnader för gruppen.

Programinriktat individuellt val

Utbildningen vänder sig till obehöriga elever inom yrkesprogram som inte har uppnått lägst betyget E i engelska och/eller matematik på grundskolenivå. Visst tilläggsbelopp utgår under elevens första studieår för studier i engelska och matematik på grundskolenivå som de läser parallellt med yrkeprogrammet. De allra flesta eleverna uppnår inte slutbetyg på grundskolenivå under sitt första år och utgör under år två och tre en kostnad för skolan. Eftersom det inte är möjligt att bedriva programmet utan yrkesprogram och på grund av svaga söksiffror är förvaltningens förslag att inget intag sker till läsåret 2016/2017 och eventuellt inte heller nästkommande år.

Språkintröduktion

Utbildningen vänder sig till ungdomar som nyligen har anlånt till Sverige. Utbildningen har fokus på svenska språket för att eleven ska kunna gå vidare till något annat program i gymnasieskolan eller annan utbildning. En svårighet är att organisera för ett uppskattat elevantal med löpande intag och det finns vissa risker för att elevgrupperna inte är fulltaliga förrån en bit in i på läsåret. I sådana fall uppstår en kostnad som skolan inte har täckning för. Enheten organiserar för ca 120 elever/år med löpande intag och verksamheten är väl fungerande. Under läsåret 2015/2016 kommer enheten att behöva organisera för större volymer beroende på ökade flyktingströmmar. Programmet har goda möjligheter att fortsätta bedrivas och utvecklas.

Yrkesintröduktion

Utbildningen vänder sig till ungdomar som saknar godkända betyg för behörighet till ett yrkesprogram. Eftersom det inte är möjligt att bedriva programmet utan yrkesprogram och på grund av svaga söksiffror är förvaltningens förslag att inget intag sker till läsåret 2016/2017 och eventuellt inte heller nästkommande år.

4.1.8. Restaurang- och livsmedelsprogrammet

Utifrån tidigare analyser finns det inte elevunderlag för att bedriva utbildningen. Inget intag har gjorts till programmet i år. Eftersom det inte är möjligt att bedriva programmet på grund av svaga söksiffror är förslaget att inget intag sker till läsåret 2016/2017 och inte heller eventuellt nästkommande år. Förvaltningens bedömning är att det finns anledning att gå vidare och se över restaurangens lokaler och förutsättningar för att bedriva verksamhet inom ramen för arbetsmarknadsåtgärder, vuxenutbildning, särskola och särskild utbildning för vuxna.

4.1.9. Samhällsvetenskapsprogrammet

Programmet har full klass. KSL: rapport om Gymnasiebehovet och trender 2015 visar att Samhällsvetenskapsprogrammet är det program i regionen som har flest sökande. Till skolstart läsåret 2015/2016 fanns flera elever på reservlistan och i årskurs två har enheten tagit emot elever som har varit inskrivna i andra skolor i regionen men önskat byta till Målarymnasiet. Programmet bedöms ha goda möjligheter att fortsätta bedrivas och utvecklas.

4.1.10. Särskolans nationella program Estetiska verksamheter

Programmet är under uppbyggnad och det första intaget gjordes till läsåret 14/15. Det kommer att ta ytterligare tre år innan det är helt uppbyggt. Det har tidigare inte varit känt hos målgruppen att denna utbildning finns i Järfälla kommun. Samarbetet med Järfälla kommuns pedagogkonsult om intag till programmet har förbättrats avsevärt under det senaste läsåret och vi är försiktigt optimistiska till att elevvolymerna kommer att öka. Programmet bedöms ha goda möjligheter att fortsätta bedrivas och utvecklas.

4.1.11. Särskolans individuella program

Programmet är stabilt med ungefär samma elevvolym per läsåret 2015/2016 som föregående år. Samarbetet med Järfälla kommuns pedagogkonsult om intag till programmet har förbättrats avsevärt under det senaste läsåret och vi är försiktigt optimistiska till att elevvolymerna kommer att öka. Programmet bedöms ha goda möjligheter att fortsätta bedrivas och utvecklas.

4.2. Lokalbehov

Före år 2012 fick skolorna full kostnadstäckning för lokaler. Innan den demografiska nedgången var Järfällas gymnasieskolor så pass stor att lokalkostnaden per elev var låg och skolorna hade kostnadstäckning för utrymmen de inte utnyttjade.

För att Mälargymnasiet ska klara en ekonomi i balans förutsätter det att enheten kan säga upp de lokaler som inte är nödvändiga för verksamheten. I förvaltningens arbete med lokalförsörjningsplanen sker ett samarbete med kommunens lokalstrateg. Inom förvaltningen finns en lokalförsörjningsgrupp bestående av verksamhetschefer som utreder vilka behoven är inom respektive verksamhet och hur vi kan utnyttja och samordna inom våra befintliga lokaler. För H-huset finns planer att utnyttja lokalerna till arbetsmarknad, vägledningscentrum och en del av vuxenutbildningen.

Förvaltningens bedömning när det gäller lokalbehov har gjorts utifrån Mälargymnasiet behov utifrån föreslaget programutbud och för att klara en ekonomi i balans. Kompetensförvaltningen är medveten om oklarheter kring möjligheten att säga upp och bli av med kostnader för lokaler. Förvaltningen och enheten gör sitt yttersta för att fylla tomställningen med andra verksamheter från vår egen förvaltning. Vi är medvetna om att de lokaler som vi själva inte kan fylla är svåra att hyra ut till andra verksamheter eller att få annan kostnadstäckning för. Lokalbehov utifrån föreslaget programutbud (punkt 4.1) beskrivs här nedan:

4.2.1. K-huset

Mälargymnasiet kommer inte bedriva någon verksamhet i K-huset utifrån de programförslag som vi tidigare beskrivit. Kompetensförvaltningen har i dagsläget en dialog med Kultur- demokrati- och fritidsförvaltningen som kommer att påverkas av det ställningstagande som nämnden tar. För Estetiska programmets bild- och formriktning är bedömningen att programmet kan bedrivas i LAM-huset för de elevvolymerna verksamheten har för närvarande. Naturligtvis är det önskvärt att bedriva inriktningen i lokaler som är ämnade för detta. Om satsningen på den nya inriktningen grafisk design & illustrationsutbildning får ett tillräckligt elevunderlag blir läget ett annat och skolan kommer att ha behov av att hyra timmar i K-huset. Förvaltningens bedömning är att hyresavtalet för K-huset bör sägas upp.

4.2.2. X-huset

Verksamheter för särskola och korttidstillsyn fortsätter inom befintliga lokalytor.

4.2.3. H-huset

Ingen av Mälargymnasiets verksamheter kommer att bedrivas i H-huset och hyresavtalet bör därför sägas upp. Förvaltningens lokalförsörjningsgrupp planerar och bedömer att andra enheter inom Kompetensförvaltningen, exempelvis vuxenutbildning och arbetsmarknad skulle kunna bedriva sin verksamhet här.

4.2.4. LAM-huset

All verksamhet på Mälargymnasiet kommer att kunna bedrivas inom enhetens befintliga lokaler på plan 1 och 2, inklusive de lokaler som Mälarskolan hyr av enheten under läsåret 15/16. På plan 2 delar i dagsläget NT-gymnasiet, Mälarskolan och Mälargymnasiet en yta motsvarande 762 m². Av denna yta kommer Mälargymnasiets behov vara att nyttja ca 80 m² laborationssal två dagar per vecka. Förvaltningens lokalförsörjningsgrupp har uppmärksammat Lärcentrums behov av att successivt lämna sina lokaler och möjlighet finns för dem att gå in i lediga lokaler i gymnasieskolorna.

4.2.5. Gemensamma ytor

De gemensamma ytorna består av idrottslokaler, aula, matsal med tillhörande skolkök, studio 1, bibliotek, reception och vaktmästeri. Detta påverkar givetvis alla våra gymnasieskolor, men nedan beskrivs endast Mälargymnasiets behov av lokaler.

G-huset idrott

I denna lokal bedrivs idrottsundervisning. Verksamheten kommer att ha behov av idrottslokaler ca 20 timmar/vecka, det vill säga 10 timmar per lokal i de två befintliga idrottslokalerna. Förändringen av det faktiska lokalbehov skolan har kommer att påverka Kultur- demokrati- och fritidsförvaltningens verksamheter. Kompetensförvaltningen för en dialog med Kultur- demokrati- och fritidsförvaltningen i frågan. Som vi tidigare påpekat påverkar detta givetvis alla våra gymnasieskolor. För att klara en ekonomi i balans är det angeläget att enheten har en lokalkostnad som motsvarar nyttjandegrad och behov.

Aula och Studio 1

Aulan används i mycket liten utsträckning, uppskattningsvis ca tre dagar/läsår. Studio 1 används i genomsnitt fem till sex timmar per vecka till särskolans teaterverksamhet. För att klara en ekonomi i balans är det angeläget att lokalkostnaden motsvarar nyttjandegrad och behov.

Matsal och skolkök

Matsalen och skolköket är dimensionerade för 2 500 lunchgäster. Idag äter ca 1 620 elever och personal i matsalen varje dag. Köket producerar ytterligare ca 1 210 portioner som levereras till andra skolor i kommunen, dessa intäkter täcker dock inte kostnader för lokalerna, vilket motsvarar ungefär en kostnad om 315 tkr. I år balanseras kostnaderna, men de minskade elevvolymerna inom gymnasieskolorna innebär att alla tre gymnasieskolorna kommer att ha svårt att bära kostnader för de stora lokalerna redan nästa år. Det är angeläget att diskutera finansiering av matsal och skolkök då verksamheten är ett skolkök som också ska vara tillgängligt vid force majeure och krig.

Bibliotek

Befintligt bibliotek är dimensionerat för minst dubbelt så många elever mot de i dag 1 300 elever som finns inom Järfällas gymnasieskolor. Bibliotek är gymnasieskolorna skyldiga att ha enligt skollagen, men bedömningen är att vi skulle klara en biblioteksverksamhet med 50 procent av den befintliga ytan för alla skolorna. Behovet är ett bibliotek dimensionerat för de elevvolymerna som gymnasieskolorna har idag. Lokalen bör även anpassas med mobila lösningar och utformas så att den även kan användas till annan verksamhet, exempelvis föreläsningar, läxläsning, informationsök, enskilda- och grupparbeten. Kompetensförvaltningen för i nuläget en dialog med Kultur- demokrati- och fritidsförvaltningen då ingen av gymnasieskolorna kan bära dessa kostnader inom den närmaste framtiden.

Servicefunktionen

Om Mälargymnasiet ska uppnå en ekonomi i balans kan enheten betala för motsvarande 1,5 tjänst inom servicefunktionen. I dag betalar enheten för motsvarande tre tjänster.

Källare

I dagsläget betalar gymnasieskolorna 2 453 tkr för källarutrymmen om 2 846 m². Vår bedömning är att skolorna i dagsläget utnyttjar 20 % av källarutrymmena. Det har aldrig funnits ett behov av så stora källarutrymmen för skolorna. Källarutrymmet har stora skyddsrum för kommunens invånare.

Mälargymnasiet kommer inte att kunna ha dessa kostnader för att ha en ekonomi i balans. Detta gäller även de andra gymnasieskolorna i Järfälla.

Idag betalar Mälargymnasiet 13 000 tkr för sina lokaler. I det förslag som framtagits i rapporten skulle enhetens lokalkostnad vara 6 000 tkr vilket är en rimlig nivå utifrån föreslaget programutbud och länsprislistans beräkningar.

5. SLUTSATSER OCH FÖRSLAG

Förslagen i rapporten innebär stora nödvändiga förändringar för Mälargymnasiet och innebär en ekonomi i balans tidigast år 2017. Det är viktigt att verksamheten får en ekonomi i balans, arbetsro, goda förutsättningar för att driva en kvalitativ verksamhet, fokusera på utveckling av programmen och öka attraktionskraften.

Som framgår av rapporten är lokalkostnaderna en stor del av enhetens underskott, ca 7 000 tkr. Finns inte möjlighet för enheten att säga upp lokaler och omförhandla avtal för lokaler som inte behövs kommer skolan inte kunna bedriva verksamhet inom given budgetram.

Förvaltningen presenterar ett förslag till programutbud för Mälargymnasiet enbart för läsåret 2016/2017. Enhetens programutbud på längre sikt får ses inom ramen för förvaltningens fortsatta arbete med förslag till inriktningsplan för Järfälla gymnasieskolor och nämndens beslut i november.